

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Argow

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Lucerna urbs.

Imperium majo-
rum.

Uriorum pagus.

Argovia, vulgo Argow, pars fuit Regni Transjurenſis, quod quidquid a Jura monte, ad Alpes uſque excurrebat, (cui quondam Helvetii, Rauraci & Allobrogum pars, hodie vero Sabaudia Ducatus, ac Vchlandia, Briſgovia, Suntgovia, Cremerlandia & Tigurinenſis Præfectura ſive Helvetiorum hodiernorum pagi tenent) comprehendebat. Hac autem Tabula *Lucerna*, *Uren*, *Svitz*, *Underwald*, *Glarona* pagi pro maxima ſui parte continentur. *Lucerna* Helvetiorum urbs quam Meyerus *Lacocernam* nominat, ſita eſt ad fluvium Ruſam qua iſ effluit ex Lacu amplo, & per quem ad tres pagos navigatur, ad pedem altiſſimi montis, quem *Frattum* & *Pilati Montem* vulgo nuncupant. Lacus urbi commodus eſt, quod hæc iter ſit in Italiam per Alpes Lepontias, quem *Montem S. Gothardi* hodie nominant; hinc merces ad Alpes ſubvehuntur, indeque in Italiam clitellariis Jumentis, & vicifiſim Italica Merces per Lacum & Ruſam fluvium in Rhenum ac porro in Oceanum descendunt. Habent autem Lucernates, majorem fere commoditatem ex Lacu, quam ex adjacente ſolo, tametſi eximia quoque habeant prata, & pabula pecoribus nutriendis idonea. Urbs eſt ſatis amoena & elegans, dignitate ac opibus permultis, commune Emporium Suitenſium, Vranorum & Tranſilvanorum. Origo urbis incerta eſt: utrinque ad flumen extitiſſe caſtella ſingula traditur (hodie ſunt Civium aedes) quæ ab Alemannis extructa creduntur. Nomen accepiſſe videtur a *Lucerna* quæ forte illic in uſum navigantium noctu ponebatur, atque huic rei credibile eſt, inſerviſſe turrim illam vetuſtam, quæ ad ſuperiorem pontem hodie ab aquis nomen habet, qualis & Tiguri cernitur a fluctibus *Wellenbergæ* dictæ: *Pharos* antiqui turres hujus generis appellarunt. Tradunt Annales domeſtici Lucernates Carolo Magno adverſus Saracenos militaſſe, & ab eo cum privilegia quadam conſequutos, tum Cornuum uſum, quibus adhuc claſſicum tempore belli canunt. Pænes Canonicorum Collegium maxima hic quondam poteſtas fuit. Quod in poteſtatem deinde Abbatis Murbaceniſis ex donatione Pipini Regis pervenit. Tum *Albertus Auſtrius* Imperator, *Lucernam* a Murbaceniſi Abbate emit. Sed non ita multo poſt, Lucernates ſub Auſtriorum Imperio, gravibus oneribus preſſi, pacis & libertatis amore anno MCCCXXXII feederi nomen ſubſcripſerunt. Præfecturæ *Lucernatum* quæ a Mercatore recensentur, duæ ſunt, in quibus Præfecti ibidem loci habitant, *Wikeniſis*, *Wiken*, opinor: & *Sempach*. Sed Præfectus hujus nullum jus in Opidum habet, tantum Lacui & Piſcationi præeſt. Reliquas adminiſtrant Senatores in Vrbe manentes, quæ ſunt: *Walſſow*, *Entlibuchia Vallis*; *Rotenburg*, forte *Rott*, aut locus aliquis illi proximus: *Habsburg*: *Berona* cum vicino Agro *Chelame*, id eſt *Michaëlis Præfectura*, dicto; *Merſchwarden*; *Waggis*; *Ebiconæ*; *Horba*; *Krienti*; Item 11 Urbes *Sarſeium* & *Sempachium* in Clientela ſunt *Lucernatum*: habent tamen proprium Conſilium, quod Cauſas tam Civiles, quam Criminales judicat: ſed Princeps Conſilii *Surſei Scultæus* dictus, Iusjurandum dat *Lucernatibus*. *Sempachii* vero a Senatu *Lucernate* deligitur, attamen ex Civium *Sempachianorum* numero. Sequuntur *Pagi Uriorum*, *Uraniorum* ſive *Uranie*. Hujus Incolæ tempore *Iulii Caſaris*, appellarunt *Romani Tauriſcos*, & nomen *Uri* quo hodie nuncupantur, putatur originem duxiſſe ab *Uranis*, quos Veteres

Tauriſcos

*Suiciorum pagus
Suicia opidum.*

*Underwaldia
pagus.*

Glarona.

Imperium majorum.

Tauriscos nominaverunt, sicut & in hunc usque diem *Siebenaleses* Tauros vocant *Uros* more veterum Germanorum. Deinde & Regio ista habet nigrum Tauri caput, in campo croceo, quo pro insignibus utitur. *Uriorum* Pagus in x Partes, sive Communitates dividitur, quas ipsi vocant *Gnossumem*, quasi dicas participationes, quod soli ex his electi Senatores omnium munerum participes sint, & ad annuos conventus vocentur. *Suitorum*, sive *Suicia*: *Suicia* sive *Suicia*, Opidum univ[er]sæ Helvetiæ nomen communicat, nam ab iis primum ædificatum est, qui novis quærendis sedibus ex Sueciæ regno huc profugerant. Ex tribus pagis est unus, qui contra Nobilium insolentiam fœdere conjuncti fuerunt; robustos, belloque potentes homines edidit, qui frequenter hostibus incusserunt terrorem. Ex iis rebus, quæ terra compascua ex se fundit, fere omnia vitam sustentant. Ab hoc Opido sive pago, exteri Helvetios *Suizeros* vocant, vel quod primo pro libertate in ipsorum agro pugnatum sit: vel quia diutissime cum Eremitanis contenderunt, & primi omnium ex pagis tribus Austriorum irruptioni expositi fuerunt, & inter tres pagos maxima eorum fuit potentia, nomine eorum, ut celebriori, reliqui etiam pagi sunt comprehensi, & ab his deinde nomen, ad omnes fœderatos dimanavit: vel denique quod initium fœderationis fecerint *Vri*, *Silvani*, *Suitenſes*, in horum Opido. *Suitorum* Regio divisa est in partes vi, quas *Quarta* vocant, veteris divisionis nomen, in recentiori & senaria retinentes. Et *Inferioris Silvania* quæ vulgo dicitur *Underwaldia*. Hic libera conditionis pagus, mutuo societatis fœdere *Suitiæ* & *Vrania* junctus, anno Domini mccc xv. Naturali Alpium vallo circumseptus, pasua habet amœna pecoribus alendis perquam idonea, unde magnas opes Silvaniæ Incolæ percipiunt. Cæterum *Vri*, *Suitenſes*, *Silvani* seu *Vnderwaldenses*, etsi monasticarum familiarum Abbatibus certis pactionibus subditi erant, tamen sua quadam libertate gaudentes Præfectos accipiebant ab Imperio, quos *Vontos* appellant, fortasse Græco nomine, prorsus ut olim Præfecturæ Romanorum. Horum idem munus erat, quod in his terris *Burggravorum*. Penes illos enim summa judiciorum publicorum, & vitæ necisque potestas erat. Formam gubernationis reliquam mansisse ex antiqua Romanorum Monarchia conjicio, in qua Præfecturæ suis non vivebant legibus, neque ex suorum numero creabant Magistratus, sed hos a Senatu aut Monarchis accipiebant. Cæterum *Underwaldia* Pagus in 2 Conventus distributus est, per *Silvam Kernwald*, *Superiorem* videlicet & *Inferiorem*, tota Regione *Underwaldiæ* nomine nihilominus comprehensa. Superest *Glarona* vulgo *Glaris*, Helvetici fœderis vallis ac Regio, juxta *Limagus* fluvium non admodum ampla, longitudine 111 milliariorum Germanicorum, nomen habens a præcipuo totius regionis vico, cincta tribus partibus altissimis Alpibus, a Meridie & Oriente *Rhetos*, ab Occasu *Vrios* & *Suitios* attingit, a Septentrione castra *Rhetica* dictam regionem, qua *Limagus* vallem egreditur. Hujus regionis jurisdictio, una cum quibusdam proventibus, fuit tempore *S. Fridolini* per Comitem quendam donata monasterio *Seckingenſi*, tempore scilicet *Clodovei* primi Francorum Christiani Regis, nempe anno Domini 15 qui primus Francorum Rex fuit, qui in *Rhetia*, *Alemannia*, & *Helvetia* imperavit. Consecuta est hæc terra posteris temporibus suam libertatem, & propriam jurisditionem, adjunxitque se fœderi Helvetico, anno Domini m c c l i j. Vivunt In-

cola

colæ Lactæ, Caseo, Butyro, & Carnibus. Ibi inter angustias montium nulli, aut pauci feruntur Agri, raræ plantantur Vites. Hortos pomiferos habent, & prata lætissima. Vinum & Frumentum aliunde invehuntur. Pisces Lacus subministrant, Aves carnesque ferinas Montes silvosi suppeditant. Patriam hanc Henricus Glareanus & Ægidius Tiscudus, doctissimi Viri, ortu nobilitarunt. His accensentur *Hamburg Comitatus*, *Humberg Baronatus* & *Ringenberg*. Est autem *Glarona* in xv partes distributa, quas vocant *Tagwas*. Imperat Werdenbergen Comitatus, quem emerunt, anno 1517. Cum Suis alternatim Præfectos mittunt Vzenacum, Vifnac, & in Castra Rhetica Wefom. Sed hæc hæctenus, nunc generalia quædam de hac Helvetiæ parte subjungamus, inter quæ Lacus primum sese offerunt, inter quos miraculi causa memorandus *Lacus Pila-* *Laciu*. *ti* cognomine, qui in Monte, quem *Fraclum* vocant, haud procul Lucerna pene in summo montis jugo, paludinoso solitarioque situs, Silvis undique circumdatur, ne scilicet a quoquam irriteretur. Ferunt enim, quæ in eum de industria injiciuntur maximas ciere tempestates, omniaque undis opplere, qui sæpe tentarunt & experti: quæ vero casu incidunt nihil adferre periculi. Locus est visu horrendus, aqua suo alveo inclusa, nec exitum habet nec flumen in se recipit aliquod, nec nivibus nec pluviis augetur. Vento etiam minime agitur, quin semper sibi similis nigras suas tætetur undas, nec fas est peregrinis eum adire locum, ne temere quid injiciant, unde vicina periclitetur regio. Inter flumina vero quibus hæc Helvetiæ portio irrigatur, sunt *Li-* *Flumina*. *magus*; hic apud Glaronenses oritur, ac in media ipsorum regione *Serniphium*, alterum ex altera valle delapsum amnem accipit. Deinde infra *Urnas* (duorum vicorum nomen est) supra *Latericium* *Pontem* (ita vocant) ex Lacu Vesenio accepta aqua, & *Marcham* (qui fuit olim Helvetiorum in Rhetos finis, & Helvetii ita *Termonum* vocant) ac Castra Rhetorum & huic loco etiamnum nomen manet *Gastra*) determinat. Hinc Lacum Tigurinum ingressus, ad ostia ejus Tigurum amplissimam Helvetiorum urbem dividit: mox *Aguas*, memorabilem in Helvetiis locum propter calidas illic aquas, Græci *Thermas* vocant, delabitur. Deinde haud ita longe *Ursa* ac *Arolæ* miscetur. *Ursa* sane, quem fluvium transpositis duabus prioribus literis vulgo *Rufam* vocant, in summis Alpibus, quibus hodie *S. Gothardi* nomen est, oritur, ac recta ad Septentrionem labitur, quum contra *Ticinum* ex eodem jugo per Lepontios in Meridem, *Vrsulam* sive *Vrsellam* primum vallem Reticam, deinde *Vriam* Tauriscorum, gentis Gallicæ reliquias, venit, ubi lacui miscetur, qui *Vros*, *Suizos*, *Silvanos* ac *Lucerinos*, quatuor Silvæ Civitates (nam ita appellant hodie) alluit. Porro deinde *Tuginis* amnis susceptis *Bremgarten* ac *Melligen* (Opida sunt ditionis Helveticæ) lapsus infra *Brugas Arolæ* commiscetur. Ad confluentem autem tria Helvetiorum flumina *Limagus*, *Ursa* & *Arola* in Rhenum exonerantur. Sed de Helvetiâ, ejusque partibus quæ dicta sunt hæctenus sufficient, ad Inferiorem Germaniam transeamus.

O o iij

Eam

EAm Galliarum Partem quam obinet Hispaniarum Rex describitur, idem quem in Francorum Regno constitui, ordo sequendus mihi erit. Primum ergo ea quæ de Inferioris Belgii politico statu mihi in studiorum gratiam communicavit vir clarissimus D. Dominicus a Burmania accipe, postea Provincias Dominiaque enumerabo & describam.

Politia Belgii sub Burgundionibus.

OMNIS Gallia secundum Iulium Cæsarem divisa est in Belgicam, Celticam & Aquitanicam. Belgica mediam forte partem Hispaniarum Rex aliquot iam possidet sæculis: alteram, Picardiam scilicet, Campaniam, Normandiam (quanquam hæc duæ postremæ non in totum sub Belgio continentur) & reliquam Belgii partem possident Dux Lotaringiæ, Iuliæ, Cliviæ, Archiepiscopus Trevirensis, Moguntinensis, Colonienfis, Episcopus Leodiensis & alii. Produxit hæc Belgica, teste Iulio Cæsare, illustriores semper ac fortiores milites quam reliqua Gallia, ita ut non modo illius tempore, verum etiam nostro sæculo omnem belli molem sustinuerit.

Continet autem circiter 320 urbes munitas, & circiter 230 Opida privilegiata, pagos vero plus minus 12000. Et quanquam tota hæc Belgica propter diversas Imperiales & Regales dignitates, Electoratus, Archiepiscopatus, Episcopatus, coronationem tam Imperatoris Majestatis Aquisgranii, quam Regni Franciæ Sessionis mire inclarescat, illa tamen pars, quæ Regi Catholico semper paruit longe nobilissima est: tum propter ortum ac natalem quamplurimum Monarcharum, Regum, Principum, Ducum; tum etiam propter frequentes in ea & opulentissimas urbes, infinita Opida, & innumerabiles pagos, adeoque inhabitatorum admirandam frequentiam, eorum divitias, civilitatem, ac animi fortitudinem. Quibus etiam Carolum v Imperatorem motum fuisse ferunt, ut in deliberationem multoties traxerit, in Regnum eas Provincias esse erigendas: verum propter privilegiorum, Morum, atque Legum in singulis Provinciis diversitatem, tum continuorum bellorum difficultates, quibus opprimebatur, ab instituto revocatum fuisse.

Hæc pars in circuitu habet fere 340 milliaria Flandrica, Italica 1000. Continet urbes clausas 208 & circiter 150 Opida, urbibus propter splendorem & privilegia haud inferiora: pagos vero plus minus 6300 majores: minores autem infinitum numerum fere, sicut & diversa Dominia ac Principatus merum aut mixtum imperium habentia.

De Preside aut Governatore totius Belgii.

Eadem in hoc Belgio est administranda Reip. ac justitiæ ratio, quæ in Regno Galliæ, eadem Magistratum nomina, eademque auctoritas Provinciis omnibus. Unus a rege Catholico semper est generalis cum summa